

DEMOKRACIE A LIDSKÁ PRÁVA

MACRONISMUS, CORBYNISMUS... CO TO JE?

Volební strategie progresivních stran v Evropě

André Krouwel, Yordan Kutiyki,
Oliver Philipp a Arne Schildberg
říjen 2019

Lze rozlišit čtyři klíčové sociálně demokratické strategie: 1) *corbynismus* (levicově ekonomická polarizace); 2) *macronismus* (tržně orientovaná ekonomická polarizace kombinovaná s liberálními postoji v kulturních otázkách); 3) *liberální distancování* (umírněný ekonomický postoj v kombinaci s progresivní politikou na kulturní ose) a 4) „*catch all*“ (tradiční sociálně demokratický centrismus).

Jako nejvhodnější se ukazují dvě strategie, jak získat co nejvíce voličských hlasů: tradiční strategie „*catch all*“, která na ekonomické i kulturní ose sází na umírněné pozice, a Corbynova strategie ekonomické polarizace.

Obsah

	Úvod	2
1.	ČTYŘI STRATEGIE SOCIÁLNĚ DEMOKRATIC- KÝCH STRAN	3
1.1	Velká Británie (<i>Labour party</i>): corbynismus – levicově ekonomická polarizace	3
1.2	Francie (<i>La république en marche!</i>) a Itálie (<i>Partito democratico</i>): macronismus – tržně orientovaný liberalismus	4
1.3	Nizozemsko (<i>Partij van de arbeid</i>) a Francie (<i>Parti socialiste</i>): liberální distancování	4
1.4	Rakousko (<i>Sociálně demokratická strana Rakouska</i>) a Švédsko (<i>Švédská sociálně demokratická strana práce</i>): tradiční „catch all“ sociální demokracie	7
2.	ZÁVĚRY	8
	Sociálně demokratické strategie v detailu	8

Úvod

V mnoha evropských zemích zaznamenaly sociálně demokratické strany v nedávné minulosti obrovské ztráty voličských hlasů. V Nizozemsku, Rakousku a Itálii byly vytlačeny z vlády. Ve Francii dosáhla *Parti Socialiste* (PS) v parlamentních a prezidentských volbách v roce 2017 nejhorších výsledků v dějinách. Nizozemská Strana práce *Partij van de Arbeid* (PvdA) se nachází na podobném historickém minimu. Také švédští sociální demokraté v posledních volbách výrazně oslabili, ale i přesto se opět dostali do vlády. Naopak britské *Labour Party* v parlamentních volbách v roce 2017 přibylo oproti roku 2015 téměř 10 procentních bodů.

Tyto nedávné ztráty sociálně demokratických stran jsou součástí dlouhodobého úbytku voličských hlasů, jímž trpí tradiční středově levicové strany. Během posledních deseti let čelily evropské sociálně demokratické strany rostoucí konkurenci z různých částí politického spektra. Studie ukazují, že v mnoha zemích je tradiční sociálně demokratická voličská základna obzvláště náchylná podlehnout politické nabídce radikálně socialistických levicových stran, zelených ekologických stran a radikálních pravicově populistických stran. Kromě toho k erozi sociálně demokratického voličstva přispívají také liberální strany z pravicového spektra, jako ve Francii, kde *La République En Marche!* (LREM) prezidenta Emmanuela Macrona dokázala přesvědčit mnoho bývalých voličů *Parti Socialiste*, či v Nizozemsku, kde sociálně liberální *Democraten 66* (D66) pro sebe získali mnoho bývalých příznivců tamějších sociálních demokratů. Sociálně demokratické strany mají tradičně silnou voličskou základnu v politickém středu, a proto mnozí z jejich bývalých voličů inklinují ke středově pravicovým stra-

nám. Jsou tyto ztráty předzvěstí trvalého úpadku? Nebo se kyvadlo může přehoupnout zpět ve prospěch středově levicových stran, jak tomu bylo ve volbách ve Velké Británii v roce 2017? Jak různé sociálně demokratické strany zareagovaly na politický tlak a jakým způsobem se pokusily zastavit odliv voličských hlasů ve prospěch stran ze zcela protichůdných ideologických směrů?

V této studii kategorizujeme různé strategie sociálně demokratických stran tím, že porovnáváme jejich postoje k relevantním tématům s postoji dvou voličských skupin: (1) **voličského jádra**, které má v úmyslu hlasovat pro příslušnou sociálně demokratickou stranu; (2) **potenciálních voličů**, kteří mají značnou tendenci volit příslušnou sociálně demokratickou stranu, ale v průzkumech veřejného mínění uvádějí, že chtějí hlasovat pro jinou stranu. (Podrobné vysvětlení toho, pomocí jaké metodiky byly zjištěny postoje stran a voličů a jak byly voličské skupiny rozděleny, naleznete v dlouhé verzi této studie).

Tabulka 1

Přehled volebních výsledků (v procentech)

Název (země)	Nejlepší volební výsledek (rok)	Nejhorší volební výsledek (rok)	Poslední volby	Nárůst / ztráta hlasů
Labour (GBR)	48,8 (1951)	29,0 (2010)	40,0 (2017)	+ 9,6
SPÖ (AUT)	51,0 (1979)	26,8 (2013)	26,9 (2017)	+ 0,1
SAP (SWE)	50,1 (1964)	28,3 (2018)	28,3 (2018)	- 2,7
PD (ITA)	33,2 (2008)	18,7 (2018)	18,7 (2018)	- 6,7
PvdA (NL)	33,8 (1977)	5,7 (2017)	5,7 (2017)	- 19,0
PS (FRA)*	37,5 (1981)	7,4 (2017)	7,4 (2017)	- 22,0

* První kolo voleb a po „založení“ PS okolo Mitterranda.

1

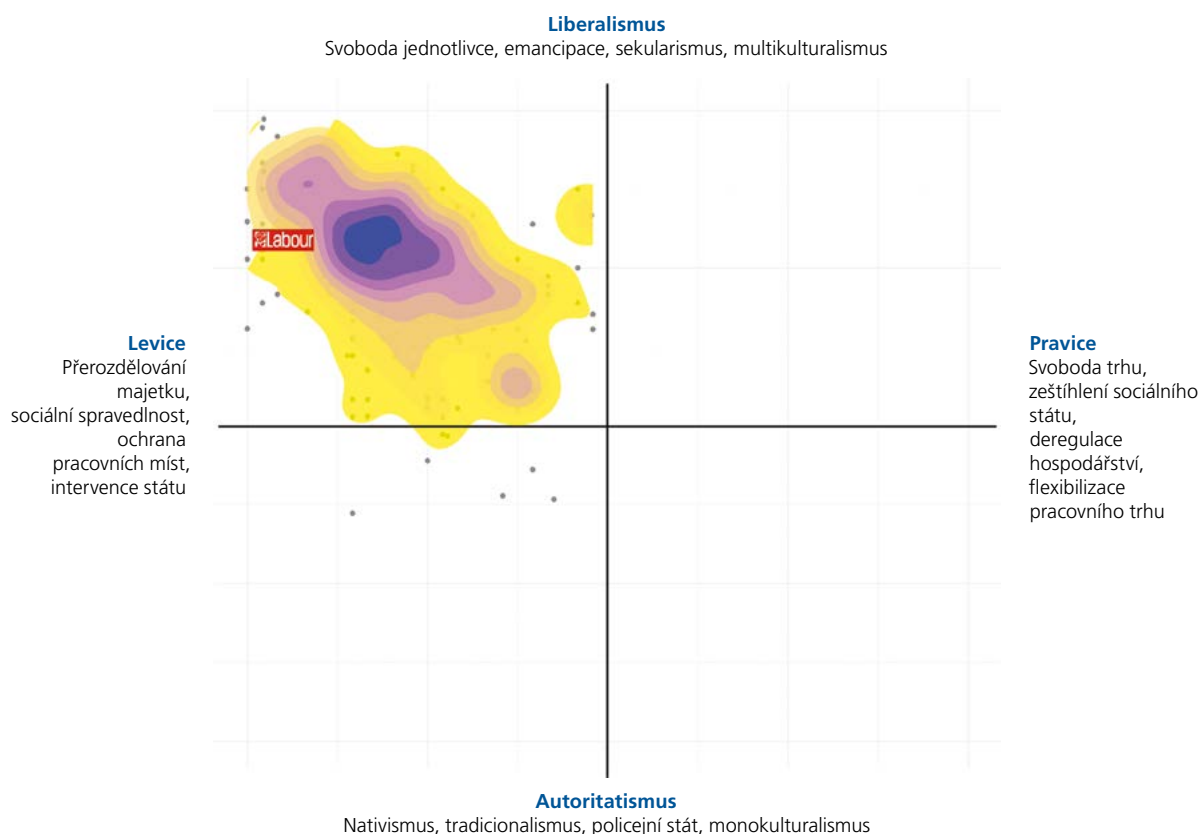
ČTYŘI STRATEGIE SOCIÁLNĚ DEMOKRATICKÝCH STRAN

1.1 VELKÁ BRITÁNIE (LABOUR PARTY): CORBYNISMUS – LEVICOVĚ EKONOMICKÁ POLARIZACE

Strategie *Labour Party* je analyzována porovnáním pozice strany v rámci britského politického prostředí s postoji dvou skupin voličů k významným tématům: (1) **voličského jádra** – těch, kteří mají v úmyslu stranu volit, a (2) **sympatizantů** – voličů se značnou tendencí hlasovat pro labouristy, kteří ale chtějí volit jinou stranu. *Labour Party* se nachází nalevo od svých voličů a potenciálních voličů – to je strategie, kterou jsme označili jako „levicově ekonomickou polarizaci“. V parlamentních volbách v roce 2017 labouristé pod vedením

předsedy Jeremyho Corbyna přešli k radikálnější hospodářskopolitické agendě, čímž se strana posunula na ekonomické ose jasně doleva – více nalevo, než se nachází voličské jádro a sympatizanti strany. Za Jeremyho Corbyna *Labour Party* úspěšně polarizovala veřejné mínění v ekonomických otázkách a přilákala mnoho nových voličů. V důsledku přetrvávajících úsporných opatření a deregulační politiky dvou konzervativních vlád za sebou se ekonomická situace mnoha obyvatel Británie zhoršila či cítí ekonomickou nejistotu. To přispělo k úspěchu labouristů ve volbách v roce 2017. Předsedovi strany Jeremymu Corbynovi se také podařilo úspěšně polarizovat širokou veřejnost v hospodářsko-politických otázkách a posunout *Labour Party* doleva, jak ukazuje

Obrázek 1

Rozmístění a rozdělení voličů *Labour Party*

Zdroj: Friedrich-Ebert-Stiftung

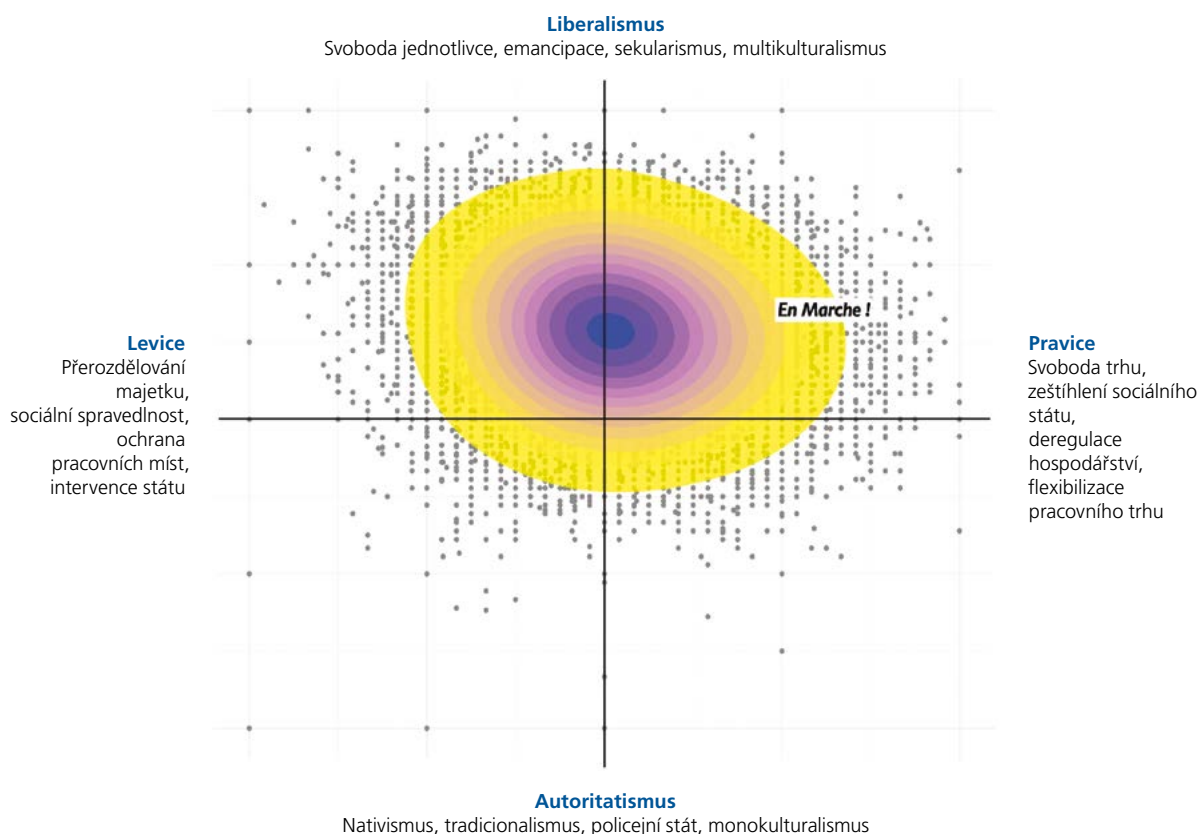
obrázek 1. Mnoho expertů Corbyna za tento vývoj kritizovalo. Jejich argumentem je, že taková strategie skýtá nebezpečí současného či budoucího odčizení středových voličů strany. Tato domněnka se však doposud nenaplnila: Za Corbyna labouristé v roce 2017 získali zpět mnoho ztracených křesel v parlamentu a od ledna 2019 jsou v mnoha průzkumech před konzervativci. V kulturních otázkách se *Labour Party* do značné míry shoduje se svými voliči, jak ukazují relativně podobné postoje na autoritářsko-liberální ose.

1.2 FRANCIE (LA RÉPUBLIQUE EN MARCHÉ!) A ITÁLIE (PARTITO DEMOCRATICO): MACRONISMUS – TRŽNĚ ORIENTOVANÝ LIBERALISMUS

Ačkoli se tato studie zaměřuje na sociálně demokratické strany, má smysl do ní z důvodu nebývalých volebních úspěchů zahrnout i nově vytvořenou centristickou stranu *La République En Marche* (jejíž vůdce Emmanuel Macron byl dříve členem *Parti Socialiste*). Kromě toho mají některé sociálně demokratické strany jako italská *Partito Democratico* (PD) velmi podobnou strategii: Na ose levice–právice se posunuly do politického středu, zatímco z hlediska kulturní osy zastávají jasně liberální pozice. Programově tyto strany prosazují tržně orientované liberální hospodářské reformy; hájí tolerantní imigrační politiku a podporují multikulturalismus a evropskou integraci. Strategie tržně orientovaného liberalismu byla zpočátku velmi úspěšná, ale tržně orientované hospodářské reformy nejsou v případě Itálie a Francie dobře přijímány širokou veřejností, protože občané mají pocit, že vláda upřednostňuje zájmy velkých podniků a boháčů na úkor tvrdě pracujících lidí. Ve Francii klesly preference Emmanuela Macrona na historické minimum, zejména po celostátních protestech hnutí tzv. žlutých vest koncem roku 2018 a začátkem roku 2019. Podobný osud postihl sociálně demokratickou PD v Itálii; ve volbách v roce 2018 ztratila strana více než 185 křesel.

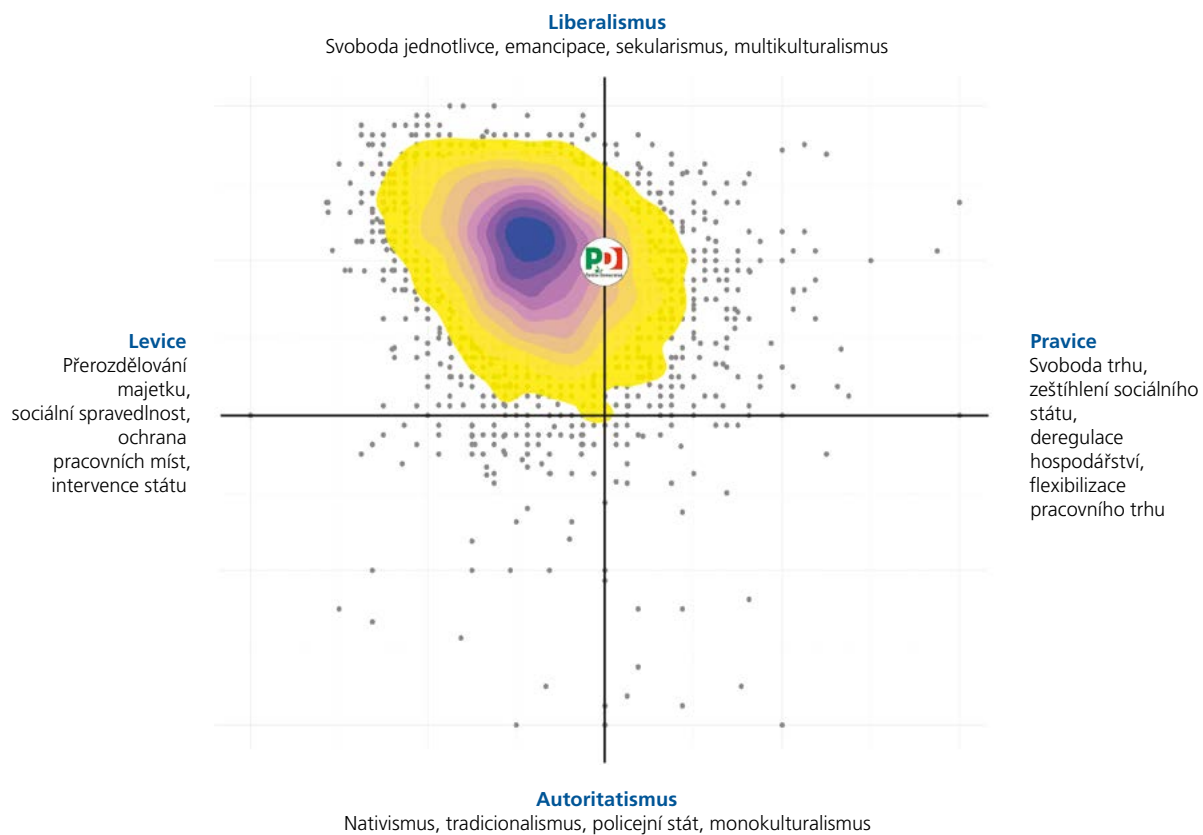
Obrázek 2

Rozmístění a rozdělení voličů *En Marche*

Zdroj: Friedrich-Ebert-Stiftung

Obrázek 3
Rozmístění a rozdělení voličů PD

Zdroj: Friedrich-Ebert-Stiftung

1.3 NIZOZEMSKO (PARTIJ VAN DE ARBEID) A FRANCIE (PARTI SOCIALISTE): LIBERÁLNÍ DISTANCOVÁNÍ

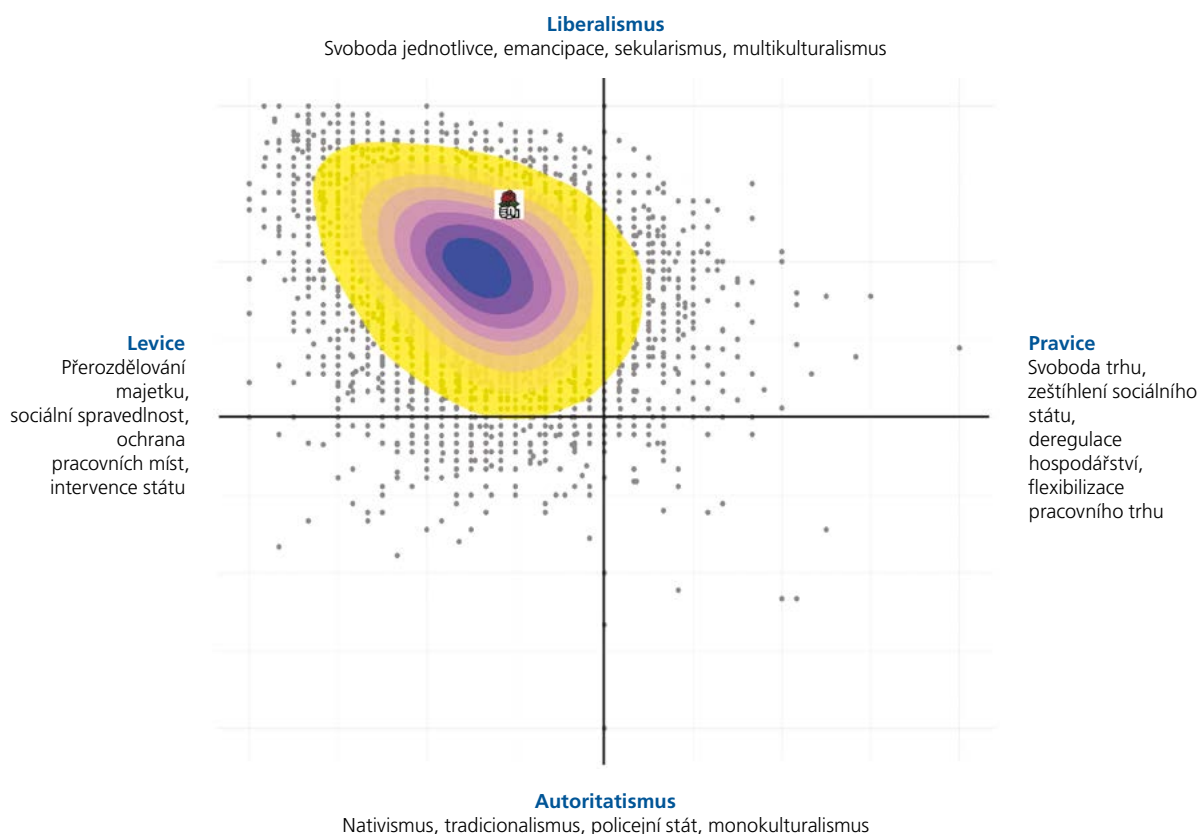
Mnoho pozorovatelů se domnívá, že pro sociálně demokratické strany jsou nejdůležitější posuny na hospodářsko-politické ose. Naše analýzy však jednoznačně ukazují, že být příliš daleko od voličského jádra na kulturní ose skýtá mnohem větší riziko toho, že se strana odcizí svým tradičním voličským skupinám. PvdA v Nizozemsku a francouzská PS zaujaly na kulturní ose liberálnější postoj než jejich voliči, přičemž tento rozdíl byl zdaleka největší v Nizozemsku. Zároveň si obě strany udržely umírněnou, centristickou pozici na ekonomické ose. Tato kombinace hospodářské umírněnosti a kulturního liberalismu přišla obě strany v parlamentních volbách v roce 2017 v Nizozemsku i ve Francii draho.

Důležitým poznatkem je, že se zdá, že hospodářská umírněnost nefunguje, pokud zároveň probíhá polarizace v kulturních otázkách: Voliči PS se v našem modelu nacházejí na ekonomické ose mírně nalevo od strany, zatímco voliči PvdA jsou na této ose napravo od strany. Propad PvdA a PS ve vnitrostátních volbách mohl být způsoben buď tím, že se neposunuly na hospodářské ose dostatečně doleva na to, aby měly zřejmý profil pro voličské jádro, nebo že se na kulturní ose posunuly příliš výrazně k liberálnímu pólu, kde se již nacházejí další progresivní konkurenti.

Na rozdíl od britské *Labour Party* sledovali francouzští a nizozemští sociální demokraté strategii hospodářské umírněnosti a polarizovali se v kulturních otázkách. Na pozadí přibývajících konkurence antiimigračních stran a rostoucích protiimigračních nálad ve společnosti se tato strategie ukázala jako neúspěšná pro obě sociálně demokratické strany.

Obrázek 4

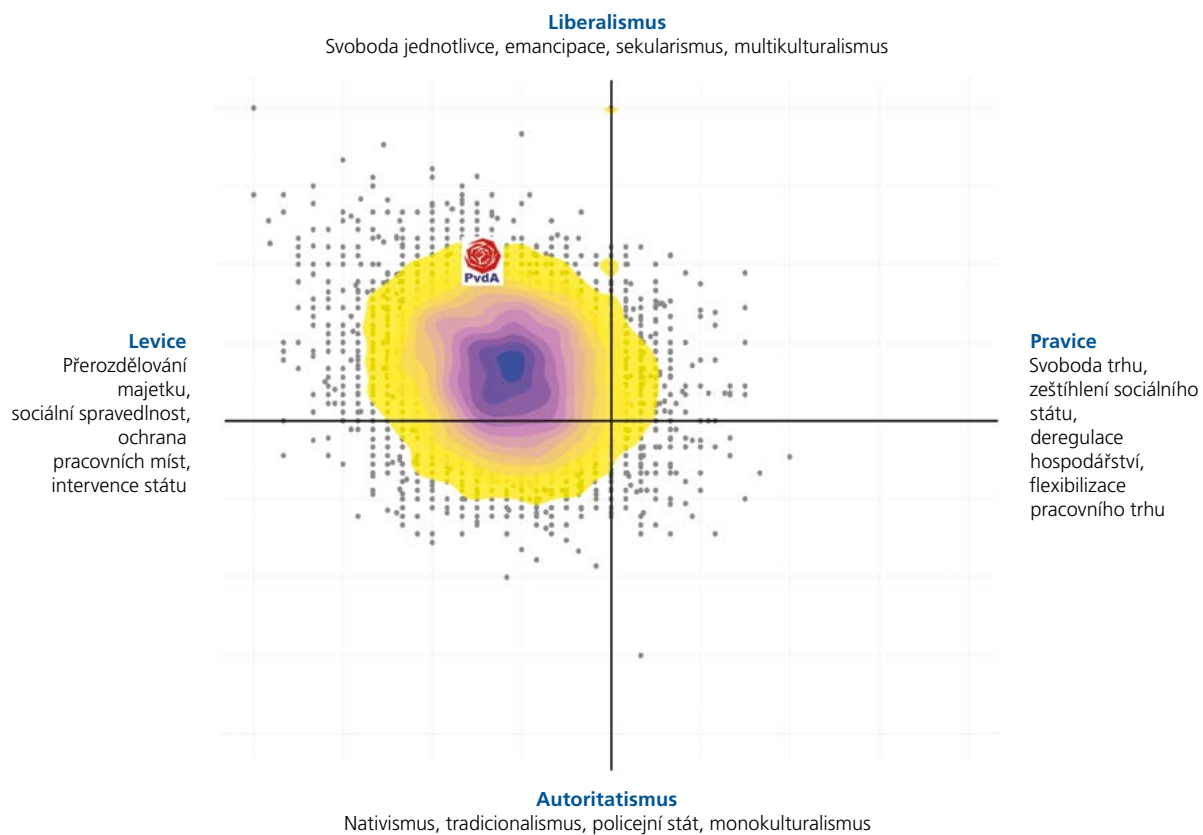
Rozmístění a rozdělení voličů PS

Zdroj: Friedrich-Ebert-Stiftung

Obrázek 5
Rozmístění a rozdělení voličů PvdA

Zdroj: Friedrich-Ebert-Stiftung

1.4 RAKOUSKO (SOCIÁLNĚ DEMOKRATICKÁ STRANA RAKOUSKA) A ŠVÉDSKO (ŠVÉDSKÁ SOCIÁLNĚ DEMOKRATICKÁ STRANA PRÁCE): TRADIČNÍ „CATCH ALL“ SOCIÁLNÍ DEMOKRACIE

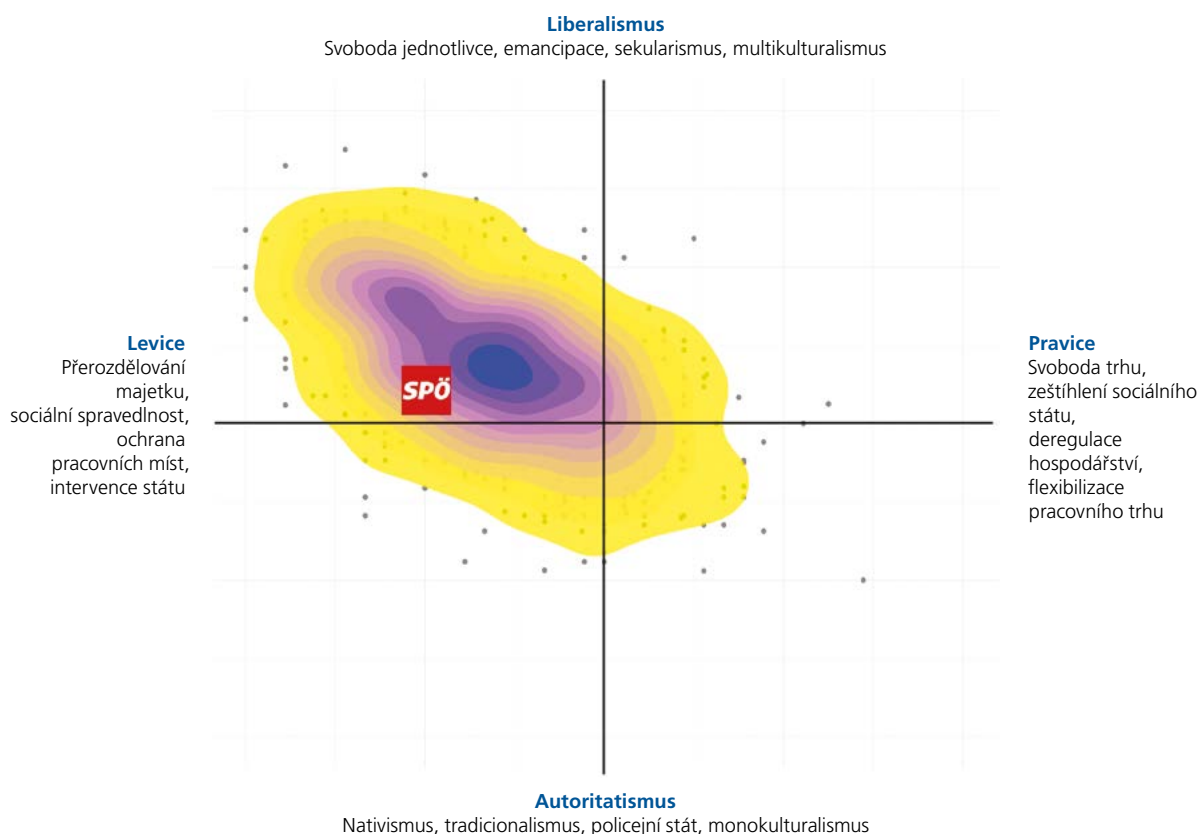
V Rakousku a Švédsku zůstaly sociálně demokratické strany na hospodářské i kulturní ose do značné míry u „catch all“ strategie umírněnosti a centrismu. Zdá se, že voliči *Sociálně demokratické strany Rakouska* (SPÖ) a *Švédské sociálně demokratické strany práce* (SAP) jsou kulturně konzervativnější než sympatizanti těchto stran.

Na ekonomické ose se voliči i sympatizanti nacházejí mírně napravo od obou stran. Rakouští a švédští sociální demokraté zastávali v minulosti spíše umírněné a méně radikální politické postoje, aby byli volitelní jak pro (spíše autoritářskou/konzervativní) dělnickou třídu, tak pro voliče nižší střední třídy. V důsledku toho, že zaujali pozici mezi svým voličským jádrem a spíše liberálními sympatizanty, oslovují potenciálně širokou část obyvatelstva. Ve Švédsku a Rakousku navíc zaujaly tamější sociálně demokratické strany vzhledem k vzestupu protiimigračních stran mírný postoj vůči migrantům. Pragmatické postoje s ohledem na řízení hospodářské politiky i kulturní otázky usnadňují sociálním demokratům zahájit koaliční jednání i s ideologicky odlišnými stranami politického středu.

Sympatizanti sociálních demokratů v těchto zemích jsou ve srovnání s příslušnými stranami kulturně liberálnější a na ekonomické ose se nacházejí mírně napravo od příslušné strany. To ukazuje, že sociálně demokratické strany s tradiční strategií „catch all“ mohou oslovit jak konzervativnější části dělnické třídy, tak liberální intelektuály, pracující a střední třídu.

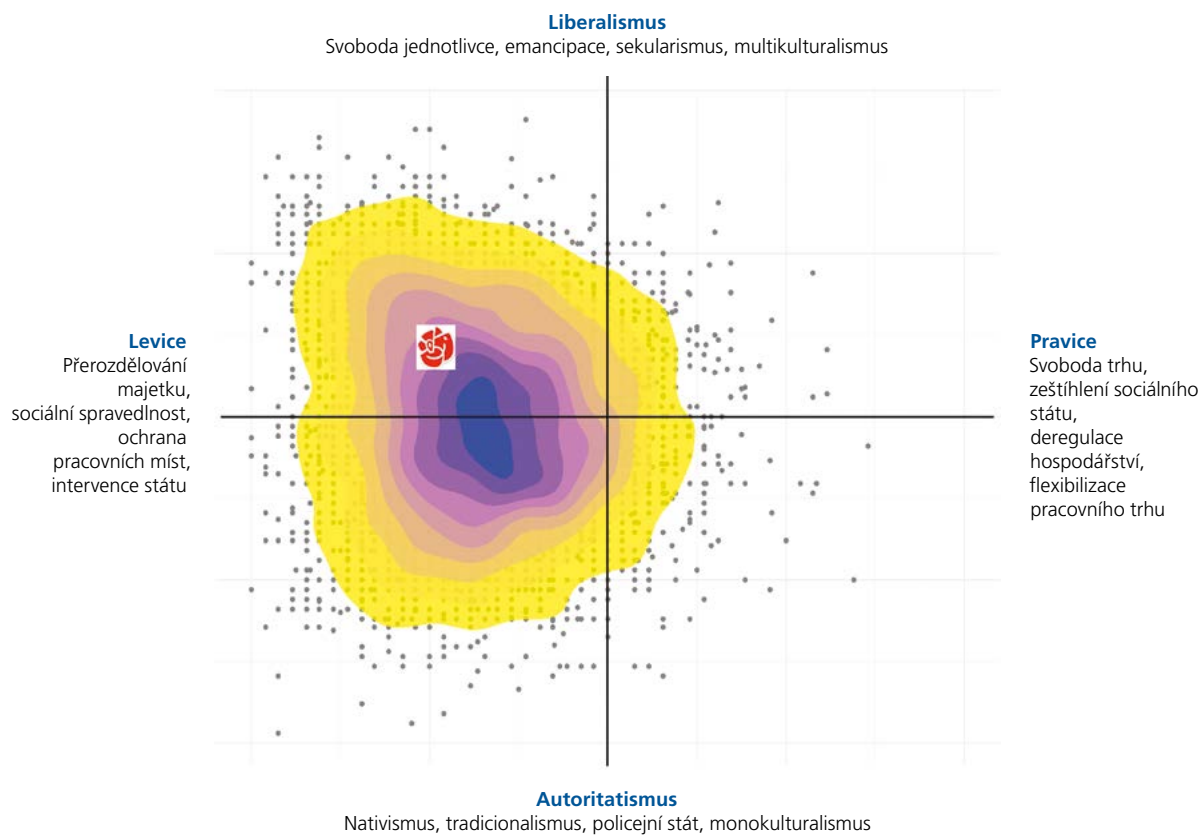
Obrázek 6

Rozmístění a rozdělení voličů SPÖ

Zdroj: Friedrich-Ebert-Stiftung

Obrázek 7
Rozmístění a rozdělení voličů SAP

Zdroj: Friedrich-Ebert-Stiftung

2

ZÁVĚRY

SOCIÁLNĚ DEMOKRATICKÉ STRATEGIE V DETAILU

Z předkládaného hodnocení relativního postavení sociálně demokratických stran vůči jejich nejvýznamnějším skupinám voličů lze usoudit, že největší úspěch slibují dvě strategie: na jedné straně tradiční sociálně demokratická strategie „catch all“, kdy strany zastávají umírněné postoje na ekonomickém a kulturním poli (jako SPÖ a SAP); na druhé straně strategie polarizace na ekonomické ose – corbynismus –, kdy strana zaujme jednoznačně levicové pozice. Strategie „catch all“ se zdá být defenzivnější a přinesla stabilní výsledky voleb, přičemž podíl hlasů pro sociální demokracii ve Švédsku trochu klesl a v Rakousku mírně stoupl. Strategie ekonomické polarizace se zdá být nevhodnějším způsobem, jak opět pro sociální demokracii získat více voličů. S ohledem na výsledky voleb se zdá, že nejnebezpečnější strategií je spojit umírněné ekonomické postoje s kulturní polarizací, tedy posunout stranu směrem k liberálnímu pólu, jak to učinila nizozemská PvdA ve volbách v roce 2017. Její podíl hlasů klesl z 24,7 % v roce 2012 na 5,7 % v roce 2017.

Corbynismu se podařilo zvýšit podíl hlasů pro *Labour Party* ve volbách v roce 2017, ale strana s touto strategií ještě nedokázala zvítězit v žádných vnitrostátních volbách. Ekonomická polarizace může být potenciálně úspěšná, pokud zemi již delší dobu vládne středově pravcový kabinet a politika úsporných opatření zašla tak daleko, že široká veřejnost pocituje její dopady. Ve Velké Británii bylo roky vystaveno rozpočtovým škrtům zdravotnictví, systém veřejné dopravy, ale také policie a mnoho dalších institucí. V takové situaci se široká veřejnost konfrontovaná s negativními dopady úsporné politiky často postaví proti pravcovým stranám, a to včetně vládních zaměstnanců a státních úředníků. Přesto by sociálně demokratické strany měly být opatrné a neměly by se posouvat příliš výrazně doleva, aby nepůsobily nekompetentně v očích umírněných, středově orientovaných voličů. V případě *labouristů* je údajná nekompetentnost vedení strany považována za velkou překážku, která brání rozhodujícímu náskoku v průzkumech veřejného mínění. Přesto jsou to pouhé spekulace: Je možné, že by *labouristé* s umírněnějším vedením byli v ještě nepříznivějším postavení.

Macronismus by se také mohl zdát úspěšnou strategií, alespoň zpočátku. Tímto způsobem – posunem do ideologického středu, přijetím ortodoxní ekonomické strategie a zároveň

ohlášením reformy italského hospodářství – se straně *Partito Democratico* podařilo oslovit široké spektrum voličů a vyhrát volby v roce 2013. Díky založení *En Marche* před francouzskými volbami v roce 2017 získal Emmanuel Macron jak prezidentské křeslo, tak většinu v *Assemblée nationale*. Přesto by se strategie macronismu dlouhodobě ukázala jako kontraproduktivní. Poté, co straně PD v roce 2013 přibýly voličské hlasy, její procenta v roce 2018 výrazně poklesla (z 25,4 na 18,7 %), i když si strana zachovala svůj tržně orientovaný ekonomický postoj. Podobnou dynamiku lze pozorovat ve Francii: Po oslnivém vítězství v roce 2017 klesly preference Emmanuela Macrona na rekordní minimum, a to ještě nebyl v úřadu ani rok. Úspěch jeho politického projektu by mohl být v nebezpečí už při příštích volbách. Jedním z hlavních bodů kritiky (levicově orientovaných) voličů vůči prezidentovi je, že vede politiku ve prospěch bohaté hospodářské elity na úkor pracujícího obyvatelstva. Macron je stále více vnímán jako „prezident bohatých“. Proto by se sociálně demokratické strany měly vyvarovat strategie macronismu. Ta může přinést krátkodobé zisky ve volbách, ale v zásadě znamená vzdát se sociálně demokratických hodnot a politiky levicového středu.

Jako toxická směs se oproti tomu jeví umírněná ekonomická orientace v kombinaci s polarizační strategií na kulturní ose (jak se o to pokoušely PvdA a PS). V očích voličů vede toto **liberální distancování** k tomu, že profil sociálně demokratických stran lze jen stěží odlišit od profilu jejich progresivních konkurentů, protože jejich politické zásady jsou téměř identické. S ohledem na hospodářskou osu funguje umírněná ekonomická orientace pouze tehdy, pokud příslušná sociálně demokratická strana zůstane umírněná i v kulturních otázkách. Kombinace hospodářského centrismu a kulturního distancování směrem k liberálnímu pólu naopak vede k tomu, že sociálně demokratické voliče v ekonomických otázkách již nelze odlišit od pravcového středu. Stejně tak se smazávají rozdíly oproti Zeleným a další liberální konkurenci. Zdá se, že sociální demokracie má velký manévrovací prostor na ekonomické ose (zejména doleva), zatímco pohyb na kulturní ose – zejména směrem k liberálnímu pólu – oslabuje vazby k voličskému jádru, aniž by pomohl získat nové skupiny voličů.

Z dlouhodobého hlediska funguje nejlépe, přinejmenším co se týče volebních úspěchů, strategie „catch all“ s cílem oslovit co nejširší vrstvy obyvatelstva. U této strategie jde o udr-

žení vize možnosti vládnout, protože „catch all“ strany jsou často součástí vlády (jak tomu je ve Švédsku a do konce roku 2017 tomu tak bylo v Rakousku). „**Catch all**“ strany tradičně postupovaly umírněně jak ekonomicky, tak ideologicky a oslovovaly rostoucí střední třídu vizí budoucnosti ve stabilitě a blahobytu. Místo prosazování radikálních hospodářských změn upřednostňují tyto strany status quo, pokud jde o sociální služby. Jsou proti rozpadu systému sociálního zabezpečení a proti další liberalizaci hospodářství, orientované na podnikatele. Pokud jde o politiku identity, udržují si „catch all“ strany liberální postoj, aniž by se nechávaly strhnout vlnou politiky identity např. tím, že by příliš kladly důraz na práva etnických a sexuálních menšin.

SEZNAM TABULEK A OBRÁZKŮ

- 2 Tabulka 1
Přehled volebních výsledků (v procentech)
- 3 Obrázek 1
Rozmístění a rozdělení voličů *Labour Party*
- 4 Obrázek 2
Rozmístění a rozdělení voličů *En Marche*
- 5 Obrázek 3
Rozmístění a rozdělení voličů *PD*

Obrázek 4
Rozmístění a rozdělení voličů *PS*
- 6 Obrázek 5
Rozmístění a rozdělení voličů *PvdA*

Obrázek 6
Rozmístění a rozdělení voličů *SPÖ*
- 7 Obrázek 7
Rozmístění a rozdělení voličů *SAP*

O AUTORECH

André Krouwel je profesorem srovnávacích politických a komunikačních věd na Svobodné univerzitě v Amsterdamu a zakladatelem webové stránky Kieskompas (Volební kompas).

Yordan Kutiyski je absolventem magisterského studia politických věd na Svobodné univerzitě v Amsterdamu a latinskoamerických studií v Centru výzkumu a dokumentace Latinské Ameriky na Amsterdamské univerzitě.

Arne Schildberg je referentem pro evropskou politiku referátu Mezinárodní politické analýzy oddělení Mezinárodního dialogu Friedrich-Ebert-Stiftung.

Oliver Philipp pracuje v referátu Mezinárodní politické analýzy oddělení Mezinárodního dialogu Friedrich-Ebert-Stiftung.

IMPRINT

Friedrich-Ebert-Stiftung, zastoupení v České republice
Zborovská 716/27 | 150 00 Praha 5 | Česká republika

1. české vydání, Praha, říjen 2019

Odpovědná osoba:

Anne Seyfferth | anne.seyfferth@fesprag.cz
Tel.: +420 224 947 076 | Fax: +420 224 948 091
www.fesprag.cz | www.facebook.com/FESPrag

Pro bezplatné objednání publikace:

fes@fesprag.cz

Komerční využití jakýchkoli médií vydaných Friedrich-Ebert-Stiftung (FES) není povoleno bez svolení FES.

Publikace vyšla v roce 2019 v německém originále:
Macronismus, Corbynismus, ... bitte was? Wahlstrategien progressiver Parteien in Europa.

Friedrich-Ebert-Stiftung | Internationale Politikfeldanalyse
Hiroshimastra e 28 | 10785 Berlin | Německo

Odpovědná osoba:

Dr. Michael Bröning

ISBN původního německého vydání: 978-3-96250-327-7

O NÁS

Kancelář Friedrich-Ebert-Stiftung v Praze existuje od roku 1990. Se sociálně demokratickými hodnotami na zřeteli poskytuje expertízu v nejrůznějších formátech, a posiluje tak veřejnou debatu o tématech evropské a zahraniční politiky,

práce a sociálních věcí, rovnosti žen a mužů, migrace a sociálně spravedlivé klimatické transformace. Na těchto aktivitách FES spolupracuje s jinými vědeckými instituty a think-tanky, neziskovými organizacemi a odbory z ČR a Evropy.

www.fesprag.cz

MACRONISMUS, CORBYNISMUS... CO TO JE?

Volební strategie progresivních stran v Evropě

V mnoha evropských zemích zaznamenaly sociálně demokratické strany v nedávné minulosti obrovské ztráty voličských hlasů. Tyto nedávné ztráty sociálně demokratických stran jsou součástí dlouhodobého úbytku voličů, jímž trpí tradiční středově levicové strany. Během posledních deseti let čelily evropské sociálně demokratické strany rostoucí konkurenci z různých částí politického spektra. Jak různé sociálně demokratické strany zareagovaly na politický tlak a jakým způsobem se pokusily zastavit odliv voličských hlasů ve prospěch stran ze zcela protichůdných ideologických směrů?

Lze rozlišit čtyři klíčové sociálně demokratické strategie: 1) *corbynismus* (levicově ekonomická polarizace); 2) *macronismus* (tržně orientovaná ekonomická polarizace kombinovaná s liberálními postoji v kulturních otázkách); 3) *liberální distancování* (umírněný ekonomický postoj v kombinaci s progresivní politikou na kulturní ose) a 4) „*catch all*“ (tradiční sociálně demokratický centrium).

Jako nejvhodnější se ukazují dvě strategie, jak získat co nejvíce voličských hlasů: tradiční strategie „*catch all*“, která na ekonomické i kulturní ose sází na umírněné pozice, a Corbynova strategie ekonomické polarizace.

Více informací naleznete zde:

www.fesprag.cz